

HELYI TANTERV

Dráma és színház

5. évfolyam

Készült

A Vörösmarty Mihály Református Általános Iskola részére
a 2020-as Nemzeti Alaptantervhez illeszkedő, az Oktatási Hivatal által készített Kerettanterv felhasználásával

Hergyán Iuliana
magyar tanár
2020. május

Dráma és színház

A dráma és színház tanítása olyan művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amelynek célja az élményeken keresztül történő megértés, valamint a kommunikáció, a kooperáció, a kreativitás fejlesztése, az összetartozás érzésének erősítése. A dráma és színház kreatív folyamata szolgálja a tanulók ön- és társismeretének gazdagodását, segíti az oldottabb és könnyebb kapcsolatépítést és kapcsolatfenntartást.

A tanulói tevékenységek a gondolatok és érzelmek kifejezését, ezzel együtt különböző drámai és színházi kifejezési formák megismerését, alkalmazásuk elsajátítását és értelmezését szolgálják. A dramatikus tevékenység gyakorlása és tanulása hozzájárul az önazonosság erősítéséhez és a nemzeti, helyi vagy nemzetiségi közösségi tudat kialakításához.

A dráma és színház tevékenységformáival való – a Nemzeti alaptanterv magyar nyelv és irodalom tantárgyra vonatkozó szemléletéhez igazodó – személyes találkozás révén a művészeti ág nyelve a tanulók sajátjává válik, és mindezek eredményeként kialakul bennük a művészettel élés, az értő befogadóvá válás alapvető igénye.

A dráma és színház tevékenységei nagy szerepet játszanak a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott valamennyi kompetencia fejlesztésében.

Fejleszti a tanulás kompetenciáit, mert a tanuláshoz kapcsolódó sikeresség megélt élményként jelenik meg, mely más tárgyak tanulásához is pozitív megerősítést ad.

Fejleszti a kommunikációs kompetenciákat, mert a dráma és színház keretei között sokféle önkifejezési forma (verbális, vokális, nonverbális) alkalmazására és gyakorlására van lehetőség, ami a kommunikációs lehetőségek körét a megszokotthoz képest erőteljesen kitérít. A kommunikáció folyamatában a tanulók nyitottan, érzékenyen és kritikusan viszonyulnak mások véleményéhez, illetve konstruktív párbeszéd folytatására törekednek.

Fejleszti a digitális kompetenciákat, hiszen a tanulók kezében lévő digitális eszközök a hétköznapi kommunikáció mindennapos eszközei, melyeket konkrét vagy szimbolikus tartalommal gyakran alkalmaznak kortárs élethelyzetekben. Emellett a dramatikus tevékenységek során a tanulók azonosítják a digitális környezet kínálta lehetőségeket és veszélyeket is, érvényesen foglalkozhatnak a magánszféra, a személyes adatok és a digitális identitás meglétével vagy hiányával, veszélyeztetésével vagy biztonságával.

Fejleszti a matematikai, gondolkodási kompetenciákat, hiszen a dramatikus tevékenységek folyamán és következtében a tanuló motivált a problémák azonosítására, a kérdések megfogalmazására, a bizonyítékok keresésére és értékelésére, a logikus érvelés alkalmazására, a következtetések levonására, és megalapozott információkra, tényekre és bizonyítékokra támaszkodó döntésekre törekszik. Ugyanakkor a dráma és színház tevékenységei teret adnak a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak is, a fantázia, kreatív megközelítések szabadságának, melyek szintén nagy szerepet játszanak a gondolkodás fejlesztésében.

Fejleszti a személyes és társas kapcsolati kompetenciákat, hiszen a tantárgy tanulásának jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeret, a reális önértékelés kialakulását, ugyanakkor a csoportos együttműködésben, közös cél érdekében zajló munka erősíti az érdekérvényesítés és az alkalmazkodás dinamikus egyensúlyában zajló konfliktusmegoldások folyamatát.

A tantárgy sajátosságai miatt nagyban fejleszti a kreativitás, kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciáit, hiszen a tárgy tanulása során a tanuló olyan készségeket sajátít el, amelyek magukban foglalják gondolatok, tapasztalatok és érzések befogadását és kifejezését a művészetek és más kulturális kifejezőmódok széles körében.

Végül a személyiségfejlesztésben betöltött szerepe miatt fejleszti a munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciákat is.

A dráma és a színház tantárgy értékelésénél fontos, hogy a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek legyenek, már a tanulási folyamat elején ismertté váljanak. Minden tanuló önmagához, saját fejlődési útjához mérten értékelendő. A tevékenységek értékelésében meghatározó szerepet kell kapnia a tanulói önértékelésnek, a társértékelésnek és a csoportos értékelési formáknak, fejlesztve ezzel a tanuló reflektivitását és érzelmi, szociális intelligenciáját.

A dráma és színház tantárgy a felső tagozat valamely évfolyamán heti egy órában kötelezően választandó.

5. évfolyam

A dráma és színház tanítása komplex művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amely interakciókon keresztül, játék, cselekvés és tapasztalat útján éri el célját, a dramatikus tevékenységben megvalósuló tanulást.

A dráma és színház eszközeinek megismerése és kreatív alkalmazása segíti a tanulók személyes megnyilvánulását, az önbizalom megteremtését, kapcsolatteremtő képességének kibontakoztatását. Szolgálja a tanulók beszédfejlesztését, mozgásfejlesztését, önkifejezését, ön- és társismeretének gazdagodását. Szerepet játszik a koncentráció, a figyelemösszpontosítás, a térbeli tájékozódás, az érzékelés fejlesztésében, az együttműködési készség kialakításában.

A dramatikus tevékenységekben, a játékokban, a problémaközpontú tematikus foglalkozásokban való cselekvő részvétel során megélt egyéni és közösségi élményeken keresztül fejlődnek a tanulók alkotó és befogadó, valamint kommunikációs és szocializációs készségei, képességei.

A tárgy fejlesztési feladatai és ismeretei elsősorban tevékenység-központú, komplex gyakorlati képzés során sajátíthatók el. Ezért a tematikai egységekhez időkeretek csak ajánlatként határozhatók meg. A feltüntetett témakörök és fejlesztési feladatok megjelenése átfedi egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja, a tanterv óraszámajánlásai az éves összóraszám vonatkozásában nyújtanak tájékoztatást. A kerettanterv összességében az adott iskolaszakaszokra fogalmazza meg a fejlesztési feladatokat és ismereteket a hozzárendelt óraszámokkal. A témakörök, illetve a fejlesztési feladatok és ismeretek nem sorrendben, hanem a korosztály és a csoport adottságainak, képzettségének megfelelően, a szaktanár döntése alapján, akár integrált formában, ugyanazon tevékenységek keretében is feldolgozhatóak; egy fejlesztési feladat pedig több tevékenység során is vizsgálható

5. évfolyamon a dráma és színház tantárgy óraszámja heti 1 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Szabályjátékok, népi játékok	8
Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)	6

Rögtönzés	5
Saját történetek feldolgozása	5
Műalkotások feldolgozása	2
Dramaturgiai alapfogalmak	2
A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)	2
Színházi műfajok, stílusok	1
Színházi előadás megtekintése	3
Összes óraszám:	34

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Szabályjátékok, népi játékok	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	<p>Fejlett fantázia és kreativitás. Örömteli részvétel a különböző készségfejlesztő gyakorlatokban.</p> <p>Szöveges alkotások dramatikus feldolgozása, egyes népszokások, hagyományok ismerete.</p>	
Tanulási eredmények	<p>felfedezi a tér, az idő, a tempó, a ritmus sajátosságait és összefüggéseit;</p> <p>megfigyeli, azonosítja és értelmezi a tárgyi világ jelenségeit;</p> <p>felidézi a látott, hallott, érzékelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatásokat;</p> <p>tudatosan irányítja és összpontosítja figyelmét a környezete jelenségeire;</p> <p>koncentrált figyelemmel végzi a játékszabályok adta keretek között tevékenységeit;</p> <p>értelmezi önmagát a csoport részeként, illetve a csoportos tevékenység alkotó közreműködőjeként.</p>	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési feladatai, céljai	<p>Beszéd- és légzéstechnikai gyakorlatok (a hangsúly-, a beszédtempó- és a hangmagasságváltásra épülő gyakorlatok)</p> <p>A látott, hallott, érzékelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatások felidézése</p>	

	<p>Koncentrációs és lazítógyakorlatok az ismert gyakorlatok formai nehezítésével, illetve új gyakorlatok megismerésével</p> <p>A figyelem összpontosítása és tudatos irányítása a környezet jelenségeire</p> <p>Térérzékelést, tájékozódást, koordinációt, egyensúlyérzékeny fejlesztő gyakorlatok</p> <p>A tér, az idő, a tempó, a ritmus sajátosságainak és összefüggéseinek felfedezése</p> <p>Csoportépítő játékok</p>
Javasolt tevékenységek	
<p>A kifejező közlés technikai alapjainak elsajátítása – artikulációs gyakorlatok, tempó-, hangsúly- és hanglejtésgyakorlatok (pl. beszédre készítő játékok, hanggyakorlatok)</p> <p>Beszédgyakorlatok szavakkal, szókapcsolatokkal, mondatokkal; beszédgyakorlatok egyszerű, könnyen tanulható szövegekkel</p> <p>Nem verbális kommunikációs játékok: beszéd nélküli gyakorlatok egész csoportban különféle kommunikációs helyzetekben, kis csoportokban és párosával</p> <p>Koncentrációs gyakorlatok a figyelem irányítására, a mozgás koordinációjára, az együttműködésre, az egymáshoz igazodásra csoportos és páros formákban</p> <p>A térérzékelést, a térbeli tájékozódást, a mozgáskoordinációt fejlesztő egyszerűbb gyakorlatok</p> <p>Az egész csoport együttműködését igénylő játékok</p>	
Kulcsfogalmak	<p>beszédtechnika, légzéstechnika, hangerő, hangmagasság, hangterjedelem, hangszín, hanglejtés, beszédtempó, beszédritmus, szünettartás, testtartás, gesztus, mimika, tekintet, koncentráció, lazítás, egyensúly, koordináció, térhasználat, együttműködés</p>

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)	Órakeret 6 óra
--	---	---------------------------

Előzetes tudás	<p>együttműködési képesség a kapcsolatok létrehozásában és fenntartásában, az egymásra figyelés tekintetében.</p> <p>érzékelés, megfigyelés, felismerés, emlékezet játékainak ismerete</p>
Tanulási eredmények	<p>az együttműködésre és a konszenzus kialakítására irányuló gyakorlat alkalmazása</p> <p>a verbális és nonverbális kifejezés eszköztárának tudatos használata</p> <p>a tárgyi világ kínálta eszközök felfedezése, ezek művészi formáinak megismerése (pl. a bábót és a maszkot)</p> <p>használja a tér sajátosságaiban rejlő lehetőségeket</p> <p>a kapcsolatteremtésen alapuló alkotó együttműködés képességének fejlődése</p>
A tematikus egység nevelési-fejlesztési feladatai, céljai	<p>Az együttműködésre és a konszenzus kialakítására irányuló gyakorlat fejlesztése</p> <p>A tér sajátosságaiban rejlő lehetőségek figyelembevétele a dramatikus játékokban</p> <p>A tárgyi világ kínálta eszközök, és ezek művészi formáinak (pl. a báb és a maszk) alkalmazása a dramatikus játékok során</p> <p>Kommunikációs játékok</p> <p>Interakciós játékok</p>
Javasolt tevékenység	
<p>Csoporton belüli kommunikációt és együttműködést erősítő játékok</p> <p>Megadott témára, címre alkotott állóképek, képsorozatok</p> <p>Egyszerű szituációk megjelenítése különféle eszközrendszerek használatával (pl. némajáték, számsorok, halandzsa)</p> <p>Bábos, maszkos formák használata a szerepbelépés elősegítésére, illetve a játéklehetőségek kitágítására</p>	
Kulcsfogalmak	drámajáték, kommunikáció, interakció

--	--

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Rögtönzés	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Egymásra figyelés, együttműködés Kapcsolat létrehozása és fenntartása, egymásra figyelés képessége	
Tanulási eredmények	az alkotótevékenység során használja a megismert kifejezési formákat; felfedezi a szerepbe lépésben és az együttjátszásban rejlő lehetőségeket; felismeri és alapszinten alkalmazza a kapcsolat létrehozásának és fenntartásának technikáit az improvizációs képességek fejlődése aktív, alkotó részvétel a mozgásos improvizációkban	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési feladatai, céljai	A szerepbe lépésben és az együttjátszásban rejlő lehetőségek felfedezése A kapcsolat létrehozási és fenntartási technikáinak alapszinten történő alkalmazása A rögtönzés értelmezése, megvitatása	
Javasolt tevékenységek		
<p><i>Csoportos játék és megjelenítés:</i> Kísérő információk akaratlanul: beleegyezés szóval és bólintással, csodálkozó indulatszó és hátrahőkölés.</p> <p><i>Rögtönzés és együttműködés:</i> Mozgáselemek, mozgásfolyamat játékkontaktussal: jellegzetes járás (a muszklis/karatés, a bohém, a katonás, a komédiás/jópofa, a hivalkodó, stb.), behatárolt térben egymással is kommunikálva közlekednek (bogaras természettudósok, sztárok és hódolóik, Rögtönzés a tanár által megadott témák vagy fogalmak alapján Rögtönzés a tanulók által közösen kidolgozott cselekményvázra (jelenetvázra) építve</p>		

Nem verbális kifejezőeszközökre építő rögtönzések (pl. témára, fogalomra, mozdulatra, hangeffektusokra, tárgyakkal)	
Kulcsfogalmak	információ, mozgáselem, rögtönzés, szerep, szerepbe lépés, típusok ábrázolása

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Saját történetek feldolgozása	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Több közös élménnyel, kulturális és művészeti ismerettel rendelkeznek a tanulók. Részvétel egyszerűbb csoportos rögtönzéses játékokban	
Tanulási eredmények	megkülönbözteti és alapszinten alkalmazza a dramaturgiai alapfogalmakat; felismeri és megvizsgálja a problémahelyzeteket és azok lehetséges megoldási alternatíváit; alkalmazza a tanult dramatikus technikákat a helyzetek megjelenítésében.	
A tematikus egység nevelési- fejlesztési feladatai, céljai	Történetek (látott, hallott, olvasott, a tanár által hozott, a tanulók élményeiből építkező) dramatikus feldolgozása A kiscsoportos dramatikus tevékenységben a vizsgált tartalmakhoz a tanulók önálló döntései alapján formai megoldások társítása Történetek, élmények dramatikus feltárása során a tanár és a tanulók által közösén választott bábos, zenés vagy mozgásos elemek alkalmazása Történetek, döntési helyzetek értelmezése, megvitatása	
Javasolt tevékenységek		
Spontán beszédre készítő gyakorlatok (pl. közös mondanó, történetgazda)		

Feszültség teli jelenetek felidézése kiscsoportos rögtönzések formájában	
A szereplő sokszorozása adta lehetőségek kibontása, alkalmazása (pl. a szereplő és a belső hangok külön választása)	
Kulcsfogalmak	feszültség, hatás, döntési helyzet forgatókönyv, tánc típus, táncstílus.

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Műalkotások feldolgozása	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A verbális és nonverbális kifejezőeszközök egyre tudatosabb használata Szöveges alkotások dramatikus feldolgozása	
Tanulási eredmények	értelmezi a megélt, a látott – hallott - olvasott, a kitalált történeteket a különböző dramatikus tevékenységek révén; felismeri és megvizsgálja a problémahelyzeteket és azok lehetséges megoldási alternatíváit.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési feladatai,céljai	A látott - hallott - olvasott történetek különböző dramatikus tevékenységekkel történő bemutatása Irodalmi művekben megjelenő döntési helyzetek megjelenítése Dramatikus improvizációk irodalmi művek vagy (nép) hagyomány felhasználásával Különböző irodalmi vagy művészeti alkotások (pl. zene, képzőművészet, film, fotó, iparművészet) játékon, megjelenítésen keresztül történő megközelítése	
Javasolt tevékenységek		
Különböző művészeti alkotások maszkos, bábos és/vagy mozgásos, táncos dramatikus tevékenységekkel történő megközelítése Különböző karakterek kifejezése, jellemzése mozgással, tánccal		

Kulcsfogalmak	dramatikus tevékenység, fény-árnyék, hangsúlyos pontok, kontraszt, forma, ritmus
----------------------	--

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Dramaturgiai alapfogalmak	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás		
Tanulási eredmények	megkülönbözteti és alapszinten alkalmazza a dramaturgiai alapfogalmakat; felismeri és azonosítja a dramatikus szituációk jellemzőit (szereplők, viszonyrendszer, cél, szándék, akarat, konfliktus, feloldás).	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési feladatai, céljai	A szerep alapelemeinek (funkció, karakter, viszonyok) felismerése A cselekmény alapelemeinek (téma, történet, cselekmény, esemény) felismerése dramatikus játékok során A dramatikus szituációk alapelemeinek (szereplők, hely, idő, viszonyrendszer, probléma) felismerése és azonosítása	
Javasolt tevékenységek		
Közös történetépítés dramatikus eszközökkel		
Kulcsfogalmak	szerep, viszony, téma, történet, cselekmény, cselekményszál, esemény	

Tematikai egység/ fejlesztési cél	A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Az alapvető fogalmak megfelelő használata. Előzetes színházi élmények, iskolai produkciók tapasztalatai	
Tanulási eredmények	felfedezi a kommunikációs jelek jelentéshordozó és jelentésteremtő erejét; felismeri és azonosítja a dráma és a színház formanyelvi sajátosságait a látott előadásokban.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési feladatai, céljai	A szöveg megjelenési formái a színpadon A kommunikációs jelek jelentéshordozó és jelentésteremtő erejének felismerése A színház akusztikus kifejezőeszközei (élő zene, zörej stb.) A színházi vizualitás eszközei (díszlet, jelmez, fény stb.) Bábhasználat, bábszínház Mozgás és tánc a színpadon	
Javasolt tevékenységek		
<p>Csoportos játék és megjelenítés:</p> <p>Mozgásdinamika: tempóváltások, mozgásszünet, csoportos mozgás megszabott térben (öregedünk-fiatalodunk, fáradunk-felfrissülünk).</p> <p>Rögtönzés és együttműködés:</p> <p>Improvizáció közösen választott téma, fogalom vagy egyéni érzés, élmény kifejezésére.</p> <p>A dráma és a színház formanyelvének tanulmányozása:</p> <p>Történetek feldolgozása:</p> <p>Történetek, élmények feldolgozása különböző tánc- és mozgástechnikai elemek</p>		

alkalmazásával.

Megismerő- és befogadóképesség:

Alakoskodó, illetve dramatikus szokások megismerése a farsang és a karnevál eseményein keresztül.

Hangra, zörejre, ritmusra, zenére épülő dramatikus tevékenységek

Kísérletezés a színházi vizualitás eszközeivel dramatikus tevékenységek során

Dramatikus tevékenységek berendezési tárgyakkal, kellék- és jelmezhasználattal

Kapcsolatfelvétel, dialógus, monológ szöveges, mozgásos, táncos, maszkos, bábos tevékenységekben

A színházi kifejezőeszközök használatának értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben

Kulcsfogalmak	dialógus, monológ, élő zene, hangeffekt, díszlet, jelmez, fényeffekt, báb, maszk, árnyjáték
---------------	---

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Színházi műfajok, stílusok	Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	Több közös élménnyel, kulturális és művészeti élménnyel rendelkeznek a tanulók.	
Tanulási eredmények	felismeri és azonosítja a dráma és a színház formanyelvi sajátosságait a látott előadásokban.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési feladatai, céljai	Alapvető színpadi műfajok felismerése és megkülönböztetése Alapvető színpadi műfajok jellemző jegyeinek elkülönítése és egyes elemeinek alkalmazása saját játékokban Egyszerűbb stílusgyakorlatok	
Javasolt tevékenységek		
A komikus jelenetek jellemzőinek vizsgálata dramatikus tevékenységekkel A zene, az ének színpadi alkalmazásának lehetőségei dramatikus tevékenységekben, és ennek megfigyelése színpadi munkában		

Szöveges, mozgásos, bábos stílusgyakorlatok Paródia-játékok a megismert műfajokhoz és stílusokhoz	
Kulcsfogalmak	tragédia, komédia, vígjáték, bohózat, opera, táncjáték

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Színházi előadás megtekintése	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	közös élményen alapuló, kulturális és művészeti ismeretek	
Tanulási eredmények	felfedezi a színházi kommunikáció erejét; felismeri a színházi élmény fontosságát; gyakorolja a színházlátogatás viselkedéskultúráját, megfogalmazza személyes benyomásait a látott előadással kapcsolatban	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési feladatai, céljai	A tanár és a tanulók által közösen választott típusú és műfajú színházi előadás megtekintése A színházi kommunikáció erejének felfedezése A színházi élmény fontosságának felismerése Élmények megfogalmazása irányított beszélgetés keretében Élmények feldolgozása dramatikus tevékenységformák segítségével A színház közösségi feladatai, funkciói	
Javasolt tevékenységek		
A színpad összetett hatásrendszerének vizsgálata A szereplők és a történet színpadi ábrázolásának megfigyelése A zene, a mozgás és a tánc színpadi szerepének, hatásának megfigyelése		
Kulcsfogalmak	színháték, színpad, színész, néző, szervezési feladatok	

<p>A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén</p>	<p>Aktívan vesz részt többféle dramatikus tevékenységben, tanári irányítással, önállóan, társaikkal való együttműködésben</p> <p>A dramatikus játékokban együttműködést tanúsít, társaival szemben az elvárt viselkedési normákat betartja</p> <p>Megérti, betartja, elfogadja a dramatikus helyzetekben meghatározott cselekvési szabályokat</p> <p>Önállóan kifejti gondolatait a feldolgozott témával kapcsolatban</p> <p>Saját gondolatot, témát, üzenetet fogalmaz meg adott előadással kapcsolatban</p> <p>Megfogalmazza egy színházi előadás kapcsán véleményét, élményeit, gondolatait</p>
--	--